

Bài 25

Thực hành

SỰ CHUYỂN ĐỘNG CỦA CÁC DÒNG BIỂN TRONG ĐẠI DƯƠNG

I - MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

- Xác định được vị trí, hướng chảy của các dòng biển nóng và lạnh trên bản đồ. Từ đó, rút ra được nhận xét chung về hướng chảy của các dòng biển nóng và lạnh trong Đại dương Thế giới.

- Nêu được mối quan hệ giữa dòng biển nóng và lạnh với khí hậu của nơi chúng đi qua.

- Kể được tên một số dòng biển chính.

II - NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

- Vì nội dung mục 2, ý c *Các dòng biển* trong bài "Biển và đại dương" chưa đề cập cụ thể đến hệ thống các dòng biển trong Đại dương Thế giới, do đó để giúp HS dễ dàng rút ra được nhận xét chung về hướng chảy của các dòng biển nóng, lạnh và nêu được mối quan hệ giữa dòng biển với khí hậu. GV cần giới thiệu cho HS các hải lưu ở Thái Bình Dương và Đại Tây Dương.

Các dòng biển trong Thái Bình Dương :

+ Phía Bắc đường Xích đạo có dòng biển chảy từ đông sang tây đến gần bờ biển châu Á quạt về phía đông bắc và mở rộng thành dòng biển nóng Cư-rô-si-ô, chảy ven bờ Đông quần đảo Nhật Bản sang bờ biển phía Tây lục địa Bắc Mĩ, tạo thành dòng biển nóng A-la-xca. Ở bờ Tây Bắc Mĩ có dòng biển lạnh Ca-li-fooc-ni-a chảy từ các vĩ tuyến cao (khoảng 40° B) về Xích đạo. Ở bờ Đông

châu Á có dòng biển lạnh Ôi-a-si-ô chảy từ Bắc Băng Dương theo hướng đông bắc - tây nam xuống vùng ôn đới.

+ Phía nam đường Xích đạo có một dòng biển lớn song song với dòng biển nóng Bắc xích đạo chảy từ đông sang tây về phía quần đảo In-đô-nê-xi-a, một nhánh của dòng biển này chảy về hướng đông nam qua phía đông châu Úc. Ven bờ phía tây Nam Mĩ có dòng biển lạnh Pê-ru chảy từ phía nam lên Xích đạo.

Các dòng biển trong Đại Tây Dương :

+ Phía bắc Xích đạo : Dòng biển Bắc xích đạo tách ra một dòng nhỏ chạy dọc bờ biển Bắc Bra-xin thành hải lưu Guy-an. Hải lưu này chảy vào vịnh Mê-hi-cô rồi nhập vào dòng Bắc xích đạo chảy ở phía Đông quần đảo, Ăng-ti, hình thành dòng biển nóng Gơn-xtrim. Dòng này chảy theo bờ biển phía Đông Bắc Mĩ lên hướng đông bắc sang bờ biển Bắc Âu thành dòng biển nóng Bắc Đại Tây Dương rồi chảy vào Bắc Băng Dương. Dọc theo bờ phía Đông của Bắc Mĩ có dòng biển lạnh La-bra-đo từ phía bắc xuống. Phía tây bắc châu Phi có dòng biển lạnh Ca-na-ri từ vĩ tuyến 40° B chảy về.

+ Phía nam Xích đạo : Dòng biển Nam xích đạo chảy từ đông sang tây khi gặp bờ biển Bra-xin ở Nam Mĩ đã chia thành hai nhánh, một nhánh chảy về phía nam thành hải lưu nóng Bra-xin. Ở phía tây nam châu Phi có dòng biển lạnh Ben-gê-la từ phía nam chảy về phía Xích đạo.

- Bài thực hành này chỉ yêu cầu HS rút ra được nhận xét là hầu hết các dòng biển nóng đều là những dòng biển xuất phát từ các vùng vĩ độ thấp (vùng nhiệt đới) chảy lên các vùng vĩ độ cao (vùng ôn đới và hàn đới), còn các dòng biển lạnh là những dòng biển xuất phát từ các vùng vĩ độ cao (vùng cực) chảy về các vùng vĩ độ thấp (vùng ôn đới và nhiệt đới).

- Về ảnh hưởng của các dòng biển nóng và lạnh đến khí hậu những vùng ven biển mà chúng đi qua, HS chỉ cần nêu được các dòng biển nóng làm cho nhiệt độ các vùng ven biển cao hơn, ngược lại các dòng biển lạnh làm cho nhiệt độ các vùng ven biển thấp hơn các vùng cùng vĩ độ.

III - CÁC THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

- Bản đồ các dòng biển trong Đại dương Thế giới (hoặc bản đồ tự nhiên thế giới).

- Hình 65 trong SGK phóng to.

IV - GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC BÀI MỚI

- Trước hết GV xác định trên bản đồ treo tường các dòng biển nóng và lạnh trong Thái Bình Dương, Đại Tây Dương. HS theo dõi và điền bổ sung tên các dòng biển vào hình vẽ các dòng biển trong SGK.

- Với câu hỏi 1, GV có thể tổ chức cho HS học tập cá nhân :

+ GV giao nhiệm vụ : Dựa vào bản đồ các dòng biển trong Đại dương Thế giới và trả lời các câu hỏi trong SGK.

+ GV gợi ý : Trước hết cần xác định các dòng biển nóng và lạnh trong Thái Bình Dương, Đại Tây Dương. Sau đó quan sát xem các dòng biển nóng và lạnh ở nửa cầu Bắc và nửa cầu Nam trong Thái Bình Dương và Đại Tây Dương thường xuất phát từ đâu (Từ vùng vĩ độ cao hay thấp ?) và chảy theo hướng nào (Về vùng vĩ độ cao hay thấp ?). Từ đó rút ra nhận xét chung về vị trí và hướng chảy của các dòng biển nóng, lạnh trong Đại dương Thế giới.

+ HS làm việc cá nhân.

+ GV chỉ định một vài HS trả lời. Các HS khác theo dõi, góp ý.

+ GV chuẩn xác kiến thức và kết luận câu 1.

- Với câu hỏi 2, cả lớp cùng làm việc dưới sự hướng dẫn của GV. HS dựa vào lược đồ (hình 65) và trả lời các câu hỏi trong SGK.

Để HS có thể giải thích được vì sao các địa điểm ở trên cùng một vĩ độ lại có nơi nhiệt độ cao hơn, có nơi nhiệt độ thấp hơn, GV gợi ý HS xem xét vị trí của từng địa điểm gần hay xa các dòng biển, nơi gần dòng biển nóng có nhiệt độ cao hơn hay thấp hơn những nơi gần dòng biển lạnh. Từ đó nêu ảnh hưởng của các dòng biển nóng và lạnh đến khí hậu những vùng ven biển mà chúng đi qua.